בסוד שיח

הבית היהודי בגואה

לפני כעשרים שנה, על רקע ניסיונות הידברות, שיח וביודדים של "בעידי הספר־ל" עם בעידים שאינם שומ־רים תורה ומצוות, ערך אליעזר שפר, אז מהנהגת "צעי־רי המו"ל", סקר לא מדעי על "שולחן השבת" בבתים חילוניים. אני נזכר כמו היה זה היום, את הדיווח שלו על מה שהעלה הסקר: "באתי כדי לנטות ולאפיין שולחן שבת אצל חילוניים ולתרהמתי גיליתי שלא רק שאין שולחן שבת אלא אין בכלל שולחן בבתים רבים". לאמור, אין את הדיוים שסביבו מתכנסים בני הבית. ישנן כל מיני וריאציות של ישיבה, אבל לא את השולחן הכל־כך מוכר לדתיים: של ישיבה משפחתית, במיוחד בסעודות השבת עם כל המנהגים, הזמירות והשיחות.

נזכרתי בסקר הזה כאשר שמעתי מרווית כהן על "ה בית היהודי" שהקימה יחד עם בעלה, אריצ'ק, בכפר ארמ־ בול, בחוף הצפוני ביותר בגואה שבהודו.

אבל בל נקדים את המאוחר.

סיפורו של הבית היהודי בגואה מתחיל בחלום שרקם צעיר בשם נתי רום (נעור הגבעתי) על הצורך בבנייתו הדתית־לאומית עכשווית, במרכז התיבנסות של צע־ רים ישראלים בגואה. אותם צעירים המחפשים את עצ־ מם, ההולכים בעקבות נשמתם המשתוקקת, בלי לדעת למה בדיוק, וביניהם באלה הנותנים לסמים כדי להדגיע את ההלל הדיק המתפרץ. לפנות אל אלה שלא מצאו בבתי חב"ד את התשובה לכיסופיהם הרוחניים.

נתי פנה לזאב שורדן (יחזרה ויצין") העומד מאחורי מפעל הגרעינים והתדנים בתפוצות ובהצלחה רבה, וה שניים סיכמו על פיילוט ניסיוני. כך הגיעו לאריצ'ק וד יות כהן מאבני איתן שבמרכז הגולן. השניים כאילו נבראו משמח ימי בראשית למטרה הזאת. אריצ'ק היה מנכ"ל ישיבת הסדר, עבר ללמוד בכולל בעלי, אח"כ ב"עמדת כהנים" וסיים כבוגר בית־ספר לרפואה משלימה בחיפה. רוב התודות ההדיות מוכרות לו ויחדיו בכך שהוא יודע גם כיצד מתבדים בין מרדיאנים, עדבי אב רגיה, ליהדות השורשית. רעייתו, רווית, למדה ב"דובב", סיימה שם את תוכנית ההדרה, השלימה תואר בחינוך ועבדה עם נוער. השניים ושלושת ילדיהם יצאו לגואה עם עשרה ארגזים ענקיים של מזון: שכרו דירה בכפר אר־ מבול התחילו לעבוד.

איך תגיעירים יתיע על קיומכם?

רווית: שמנו שלט גדול בכניסה לכפר והתב"ה הצע־ רים באו לבדוק במה דברים אמודים. הם רצו את הילדים משחקים במחצר מיד נדלקה אצלם אזדית הבית, נכנסו פנימה ונילו ומגלים שיש עם מי לדבר.

כאות עבור את הבית הזה במודשים שבין בסלו לניסן (התקופה של גואה) רעם עשרות רבות נשמר הקשר. קשר הדוק.

מספרת רווית: "אחד הצעירים שפקד את 'הבית היהודי' שלנו אמר לנו: 'עברתי את נתי חב"ד, באמת כל הכבוד להם, אבל עברתי אתם. פה אפלכם זו הפעם הרא־ שונה שאני מתחיל לפחד'. הצעירים רואים איך היה מש־ פחה, איך מתנהלים היום, את היחס לילדים, את היחס לאורחים וכמובן שומעים את המסרים היהודיים ועקבים בעניין רב אחרי השיחות המשותפים, הניגונים והדיב־ רים על אמונה". ויחסון הסדנאות של אריצ'ק ללימודי שיאצו תוך הבנתית הקשר של התורה הזאת ליהדות.

מאז שרווית ואריצ'ק חזרו לאבני־איתן, הומה הבית שלהם בצעירים רבים המבקשים להמשיך בקשר שהתחיל בגואה, והשניים מעניקים מלבם ומחב ידידות, חום, אהבת־חינם ונתינה בלי תנאי.

לא ויכישתם לעתים מנצלניות? שתבריה צעירים ויד־ צים לאבוד היום ולשחות בתחברת ויבריי־עברית מבני סי אנרויים?

רווית: "על מה אתה מדבר? יש שם מסעדות על החוף, גם ישראליות, שבשבועה שקלים אתה מקבל סעודות מל־ כים. הם מתלהבים מהאוכל של שבת והאווירה סביבו והם עצמם משקיעים זמן ועבודה כדי להכין אותר".

מאז שחזרו אריצה התקיימו כבר שני מפגשים עם קבר צות צעירים יצאני גואה, ותקה לאחר הפילוט המוצלח בחנים מועמדים לאייש את "הבית היהודי" בכפר, ברוח שהתוו אריצ'ק ורווית.

נתי רום ואשתו חוה נסעו בינתיים לפתוח את הבית עד לבואם של השלישים הנרשים.

אל "הבית היהודי" הנצרפו ישראל ועידא, יונה נדמן, אברהם רובדבני, אבי רס והרב יהושע שפירא. הצוות הזה שמאחוריו ניסיון עצום עם נוער וצעירים, מעבדים תוכ־ נית פעולה רב־שלבית, וישנה כבר קלסת וידאו (מעשה ידיו של אבי פרידמן) המתעדת שיחות עם יוצאי גואה שעברו את "הבית היהודי", ושהו בו מתוך מחידה תופעית כדי להתבשם מפרקי־זהות שלא הבירו כאן בישראל.

שבת כלה

בשבח הדודה לקב"ה אני בשיא ההכנות הקדוחות ניות לנישואיי. אולם - יש, תזמורת וצלם - יש, אפילו ביגוד, מאה, דירה והיסים בסיסיים כבר סר כנים לקראת יום כלולותיי שיהיה בשעה טובה ומר צלחת. ההתלבטות שלי קשודה באופן ממנהגי הכלות. ידוע לי כי מקובל בין הבנות לתגוב בשבת שלפני החתונה "שבת כלה". הבנות באות, הקולנוע מוכן בשלל עוגות ומתקים (שנשאדים לאחר מכן לאורך ימים), קצת שדים, קצת מקשקשים והלכים הביתה.

כאשר שחתי את בקשתי שלא לעדוך "שבת כלה", שנראה בעיניי בזבוז כסף, אנרגיה ומנהג יל־ דותי - נוצקו הדדי, דודותיי ואפילו ניסתיי השתי־ דיות: כיצד אפשר לחשוב כך, הדי מנהג־ישראל הוא! הדבה מוטלת על כל כלה בישראל לאדגן שבת יפה יותר משכנתה למען ישמעו וידאו. הניסות כבר מצפות בכיליון עיניים לשוחות בבית ניסתן לעתיד בשבת זו.

לומר את האמת - לי אין חשק וכח לזה. יש לי מילין דברים על הדאש, סידודים אחדונים שצד־ כים להיעשות, ואת השבת רציתי לנצל כדי לנוח ולאגור כח, אולי לחזר קצת על הלכות האלי אפר־ לו להספיק לומר את ספר התהלים. אך אם אמנם מנהג ישראל הוא, בודאי יש לו מקור בספרים הק־ דושים ואו כמובן לא אדצה לבטלו.

אשמח לשמוע את דעת הקוראות (וגם את הדיע שלהן) אודות "שבת כלה". האם בכלל צדיך אדך לאדגן אותה מי ומי המחנכת? והבי חשב־ האם מישהי מהקוראות מבידה מקד רציני לקיום מנהג זה?

המתלבטת:
בתיה הכלה

"לעקח" מהרבי למחוסרת הכרה

זהו סיפורה של גב' אריאלה חודון מודה לאנגלית בתיכון קריית־שרת בחולון. המקרה אידע בחודשיו הראשונים של חודף תשמ"ה:

"אמי לקחה בהתקף לב לאידעלינו האושפזה בבית־החולים "וולפסון". פרופ' יחזקאל קישון לא התאמץ להמתיד דבר אמר לי בשפה הבדודה ביותר כי מבחינה 'סטטיסטית' אין לנו סיבה לצפות לנס.

אבי המתעב אנה אנוה במסדרון המחלקה חזודתי לפניו על דברי הפרופ', שאמר "דק תפילה". תיכף כמו הבזיק במוחו. הדעיון: "צדיך לבקש ברכה מהרבי מליובאוויטש". אבי שימש אז קצין בכיר במשטרת ישראל, וכבה היו לו קשדים עם חסידי חב"ד. ואכן, תוך דקות ספודות היו בידיו מספרי הטלפון הפרטיים של מזכידי הרבי. השנתי מיד את הרב יהודה לייב גרונר. "שהרבי יבדך אתי שאוכה לקבל את אמא שוב במתנה", כמעט צעקתי לתוך פומית הטלפון. הרב גרונר רשם את הפרטים והבטיח לשוב אליי באשר תהיה תשובה מהרבי.

בסיומו של היום השני, בשעה אחת עשדה בלילה, עשיתי ניסה קטנה הביתה. בהשגחה פרטית מופלאה, מיד עם כניסתי לדידה, החל הטלפון לצלצל. הדמתי את השפופרת. מעברו השני של הקו הציג את עצמו הרב סגל מעפולה. הוא הסביד לי שהוא הממונה להעביד את תשובות הרבי לפונים אליו מהארץ. "זכבך", הוא אמר, "אין לך מה לדאוג, אני תיק ומ־ נוסה בתשובות הרבי, וברכת הרבי אלייך היא 'ברכה מבשיחה'". "דבר ראי שוך", הוא אמר, "הרבי אמר שהוא יתפלל על ציון חותנו עבור דפואתה של אימא. ושנית, הרבי אמר למזכיר הרב גרונר ש'בטח יש בסביבת מקום מגדייך אנשים ששוב ב־770 בתקופת החגים, ויש לדאוג לקבל מהם פרי סה מעוגת ה'לעקח' שקיבלו או מה'משקה' שקיבלו ב'כוס של ברכה', ולדאוג שאמך תאכל או תשתה מזה.."

"ניסיתי להסביד לרב סגל שאימא שוכבת מחוסרת הכרה ומונשמת. הוא דחה מכל וכל את טיעוניי והסביד לי בסבלנות שאם הרבי אמר, עלי לעשות הכל בהקדם הכי אפשדי, מאחר שבכך תלויה עתה דפואתה. הוא נתן לי את הכתובת ומספר הטלפון של הרב יוסף לידד, והזה לי לפ־ נות אליו מיד.

"למדות השעה המאוחדת קיבלתי ר' יוסף במאד פנים ונחלץ מיד למר־ לוי המשימה. בחדדת קדש אדו את פידודי העוגה האת בקבוקון הוודקה ומסדם בידי. כאשר הגעתי אל בית־החולים, מצאתי בדלפק את האחות הראשית ועוד אחות תודנית. סיפדתי להן על הוראות ורכת הרבי, אך הן דחו את הדעיון "מחוץ" מכל וכל. לפתע סיממה לי אחות רחמנייה אחת שאגש אליה, ואמדה שבעוד מספר דקות היא תיכנס לחדר ותאפשד לי למלא את מבוקשי. היא עזבה את הוצד והחזירה אותנו לבחי אימא, וצדינה כי יש לי דקה אחת לשדד את העניין. פתחתי לאימא את הפה ושר־ דתי לתוכו מספר פידודים מן העוגה, וכן שפכתי לתוכו כמה טיפות מן המשקה. סגדתי את פיה, נשקתי לה ויצאתי מן החדר בשחוץ של אושר נמוך על פני. הדגשתי שעשיתי את הרבה הבטן ביותר למען אימא.

בשעה שתיים למנות בוקר, בשעה חצי לאחר שסמטפתי לפיה של אימא את טיפות המשקה ופידודי העוגה, נכנסה האחות הראשית לחודה של אימא לשם חידוש אספקת הנוזלים. מספר שניות לאחר כניסתה לחדר היא יצאה אליי, ובקול מלא התרגשות פקדה עליי: "בחי מהר". רצתי מיד אל החדר והמראה שנגלה לנגד עיניי היה בלתי יאומן: אימא שכבה ועי־ נית הסוכות פקוחות לדווחה, מחייכת לעברי.. היתה זו הפעם הראשונה שאימא פקחה את עיניה מאז קיבלה את התקף יומיים קודם לכן..

"דקה לאחר מכן היה כבר הדופא והתדך בחדר המל לפידך לאימא בדי קות שונות. הוא הביט בי, וסינן מבין שיניו ללא הדף: "זה לא יאומן". הפי נו היה כה מהיר וקיבוצי שעשה לאחר מכן ביקש כבר הדופא לנתקה ממכונות הנשמה על מנת לבחון מהימ את תפקודה. אמדתי לאימא: "זה דעי לך שאת תהיי בסדדי" היא סימנה לי בידה כשאלת "וא מניין לך", ואמדתי לה שהרבי מליובאוויטש בידך אתה ואין לה מה לדאוג. לאימא היו עיניים תמלות ושבות ודדכן היא נתנה לי להבין שהיא קיבלה ומב־ נה את המסר. כאשר נפדך ביקר הדופאים המומדתי של הבוקר, קיבלה אותם אמי, לתדהמתם, בישיבה על המיטה..

"לאחד שהדופאים סיימו את סידוק, ביקשו ממני לסור לחדדם. "שמע' נו, כל מיני דברים מהאחיות. את חייבת לספר לנו מה בדיוק עשית כשהיית לבד עם אמך בחדר!" ישבו שם מנהל המחלקה, הדופא' קישון שהיה בעבר תלמיד ישיבה, ושב שם גם ד"ר יצחק, מן הדופאים הבכ־ דים במחלקה, שידעתי כי יחסו לעצייני דת טען שיחוד, ואת בלשון הב־ עטה. אמדתי להם שאני אספר, אך אני לכתחילה מבזונו את דבדי דק לפדופ' קישון, לאחד שסיימתי לספר את סיפדי, והציב פדופ' קישון בחד־ פעולת גדולה, כצפוי, אך ד"ר יצחק לא הציב והיה ניכר שזהו נדהם בית־ תר. לאחד מספר דקות הוא ביקש ממני למד עמו לבד, והוא ביקש ממני את מספר הטלפון של המכדיזות... הוא סיפר לי כי אשתו עתה בהדיון בסיכון גבוה, ואם נסנים דבדי, גם הוא היה דוצה לבקש את ברכת הד־ בי..

"אינני יודעת מהי הברכה שקיבל, אך זאת שמעתי שאשתו עברה מה צלחה את הלידה. לפני כשלוש שנים נפגדה אמי מחסימת מעיים (שאי־ נה נוגעת כלל לבעיות לב). תגבצ"ב.

(סופר לר' דוד אופנר. ופודסם ב"כפר חב"ד" וכן פודסם ב"כפר חב"ד" הקטע שבת כלה)

מחברות אחרות וחסידים

עורכת המוסף: נעמי גולן